

Nr 1569

av herr Westberg i Ljusdal m. fl.

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 75 angående försvarets fortsatta inriktning m. m.

En djupt oroande iakttagelse vid militära konflikter är att civilbefolkningen genom åren blivit alltmer utsatt. Det var civila som drabbats hårdast i andra världskriget och därefter följande konflikter. Det är mot den bakgrunden man får se uppbyggnaden av civilförsvaret, som har till uppgift att skydda och rädda liv samt begränsa skador på bebyggelse. Civilförsvaret bygger, genom statliga anslag och genom i lag bestämda ålägganden för fastighetsägare m. fl., ut skyddsrum och en undsättningsorganisation.

En typ av angrepp som kan bli ytterst förödande är användning av gas och andra s. k. kemiska stridsmedel (C-stridsmedel). Sverige verkar vid nedrustningskonferensen för förbud mot användning av sådana medel, men det har inte lyckats att få stormakterna till samma förpliktelser som i fråga om biologiska vapen. Förbud mot tillverkning och lagring av kemiska stridsmedel tycks inte vara nära förestående.

Skyddsrummen erbjuder skydd mot kemiska vapen, men det är också angeläget med skyddsmasker för befolkningen. I civilförsvarsstyrelsens perspektivplan för de närmaste 15 åren sägs att den ringa tillgången på personlig skyddsutrustning för befolkningen är besvärande. Om ingen ersättning och ytterligare anskaffning sker bibehåller man obalansen mellan krigsmaktens och befolkningsskyddets förberedelser för skydd mot C-stridsmedel. Skyddsmasker bör därför snarast anskaffas för minst den del av befolkningen som ej kan erhålla skydd i täta skyddsrum. På sikt bör även resterande del av befolkningen disponera skyddsmasker. Man kan överraskas av gasanfall utanför skyddsrum. Skyddsrum kan också skadas så att gas läcker in.

Den av Kungl. Maj:t föreslagna planeringsramen för civilförsvaret och de föreslagna medlen ligger klart under den nivå som civilförsvarsstyrelsen fick som utgångspunkt för sin utarbetade perspektivplan. Fattar riksdagen beslut enligt denna torde anskaffningsprogrammet för skyddsmasker bli ytterligare förskjutet.

Läget tycks vara att de masker som inköptes under 1950-talet och de masker som övertogs från det militära försvaret mycket snart faller för åldersstrecket. Vi är enligt uppgift nu nere i 1,2 miljoner masker. En ny mask finns under tillverkning, och beställningar på omkring 0,8 miljoner masker har gjorts under senare år. En årlig anskaffning på 0,3 miljoner masker har nämnts, men det är ytterst ovisst om den kan inrymmas i föreslagna anslagsramar. Men även om anskaffning av 0,3 miljoner masker om året innebär att man aldrig når målet en skyddsmask åt varje

medborgare, ty maskernas livslängd beräknas till 15 år. Efter så lång tid har man nått upp till 4,5 miljoner masker, varefter hela det årliga tillskottet går åt för att kompensera bortfallet av äldre masker.

En särskild svårighet är att man ännu inte har något skydd för små barn, vilka inte kan bära skyddsmask. En konstruktion, påminnande om en kuvös, beräknas dock vara klar för produktion omkring 1975. För att mot slutet av 1980-talet kunna nå målet en skyddsmask åt varje innevånare, inklusive särskilt skydd för småbarn, torde erfordras en årlig medelsram på omkring 20 miljoner kr. Möjligheterna att i ett kritiskt läge öka produktionen torde begränsas till ungefär en dubbling av den årliga produktionen.

Också för det psykologiska försvaret är det oroande om en stor del av befolkningen saknar skyddsmasker, ty därmed kan motståndsviljan bli starkt lidande. Ett dåligt skydd kan inbjuda en angripare att sätta in C-stridsmedel mot civila mål.

Enskilda människor kan känna det ytterst otillfredsställande att inte vara säkra på att få tillgång till skyddsmasker i ett kritiskt läge. Eftersom samhället inte under överskådlig tid synes tillgodose detta skyddsbehov bör övervägas om inte enskilda skall få möjlighet att komplettera genom personliga inköp. Ur samhällets synpunkt skulle det innebära att fler masker produceras och att därmed skyddsmöjligheterna ökar utan att kostnaden förs på statsverket.

Styckepriset för en skyddsmask vid statens inköp torde ligga strax över 30 kr. Civilförsvaret bör, i egen regi eller genom ordinarie handel, saluföra masker. Alternativt bör tillverkarna i landet stimuleras att också skapa en marknadsföring gentemot allmänheten. I det fall försäljning sker från civilförsvaret bör självfallet de saluförda maskerna ligga ovanför den kvot som civilförsvaret självt får anskaffa genom statliga anslag.

Ur allmänhetens synpunkt finns på en del orter därtill argumentet att man även i fred kan behöva ett skydd mot gaser. Bl. a. klorgasutsläpp vid missöden i industrier och vid transporter har under senare år givit risker för kringboende. Ökad användning av kemikalier ger fler riskmoment i detta avseende. Ett saluförande av skyddsmasker kan därför fylla ett dubbelt skyddsändamål. Även försäljning av barnskydd bör övervägas, när konstruktionen i fråga är klar. En ökad skyddsmasktillverkning kan måhända också få lokaliseringspolitiska pluseffekter.

En försäljning av skyddsmasker synes alltså kunna bli ett medel att ge befolkningen ett bättre skydd än det som under överskådlig tid kan erbjudas genom civilförsvaret. Metoden kan bli ett komplement till det statliga skyddsmaskprogrammet och bidra till att nuvarande allvarliga brist i skyddet mot C-stridsmedel minskar.

Med hänvisning till ovanstående hemställas

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om åtgärder för att genom försäljning av skyddsmasker till allmänheten söka öka

landets tillgång på skyddsmasker utöver det som tillförs
genom civilförsvarsstyrelsens anskaffningsprogram.

Stockholm den 4 april 1972

OLLE WESTBERG (fp)

i Ljusdal

GABRIEL ROMANUS (fp)

NILS HÖRBERG (fp)

